

ORADEA-MARE (NAGYVÁRAD)
21 Novembre st. v.
3 Decembre st. n.

Ese in fie-care duminica.
Redacțiunea în
Közép-utca nr. 395.

Nr. 47.

ANUL XVIII.
1882.

Prețul pe un an 10 fl.
Pe $\frac{1}{2}$ de an 5 fl.; pe $\frac{1}{4}$
de an 2 fl. 70 cr.
Pentru România 25 lei.

Bărbatul nevastei frumoase.

— Novelă. —

(Urmare și fine.)

Alții afirmau lucruri și mai mari. Erau și d'aceia, cari diceau, că în urmarea cheltuelilor multe pricinuite prin serata acesta, bărbatul ș-ar fi luat înima 'n dinți și ar fi declarat nevastei sale neted și verde, că treba nu merge bine, că astfel se vor ruina cât mai curând.

Însă nimene nu putea dice, că a fost față la acesta scenă, nici nu o credea dar nimeni. Cine ar fi și putut presupune atâta curagiu despre bărbatul nevastei frumoase?!

Faptul eră, că dânsul începù a deveni posomorit. A pierdut și un proces mare, ceea ce îl necășiea peste măsură. Căci l'a pierdut prin neglijință. Nu s'a putut duce însuși la pertractare, căci a trebuit să facă tocmai atunci o vizită cu nevastă-sa. A trimis dară pe altul, și acela a susținut cauza rău.

Plânsori de asemenea natură se aușiau apoi și din alte părți. Omenii diceau, că dânsul a primit anticipativ o mulțime de bani dela comune rurale și dela particulari, pentru ca să scôtă la cale niște procese încurcate. Însă el s'au dus cu nevasta pe la băi și petreceri, ier procesele remaseră nelucrate și pierdute.

Atâte șgomote fireșce că atraseră luarea aminte a opiniunii publice. Bietul Cucandeu nici nu visă, că lumea șcie secretele lui și că urmăreșce cu atențiune încordată toți pașii lui. Erau mulți interesați, de aceea deveni și interesarea atât de generală.

Urmarea acestor șopte multe fu atâtăiu, că clienții noi nu mai viniau, ier cei vechi își retrăgeau rënd pe rënd procesele. Apoi urmară neplăcerile materiale, omenii își cereau banii câștigați prin proces, dar bani nu erau ca 'n palmă.

Și astfel într'una din zile fiul bocotanului Tanase Cucandeu, se trezi așa dicënd cerșitor. El a cređut, că bogăția tătâne-sau nu putea să trecă, macar s'o mănânce tot cu lingura; dar ietă că nevasta frumoasă a fost în stare să facă în scurt timp ceea ce el n'ar fi cređut.

Tot ce-l mângăiă, eră presupunerea, că lumea nu cunoșce încă starea lui materială derangiată, că prin urmare încă nu este cu totul pierdut. El credea, că se va rehabilită, mai are prieteni cari îl vor ajutoră, va începe o viață cu totul contrarie celei de pân'acuma, se va pune de nou la lucru ca 'n anii primi, clienții se vor rentorce și vor aduce cu sine bună starea materială de odinioară, — și atunci va fi ierăș fericit.

Fireșce că și nevasta își va schimbă traiul. În locul lucului de pân'atunci, va introduce o economie, în locul petrecerilor șgomotose — o viață mai casnică.

Așa credea el.

Și tocmai când voi să mergă la nevasta sa a-i împărtăși starea în care au ajuns, rugându-o să consimtă și dânsa a se conformă situațiunii de silă, întră ea la dânsul.

Ea la dânsul!

Acosta infățisare neașteptată într'atâta îl surprinse, încât vocea-i amuți și uită tot ce voi să-i dică.

Cum să nu? Trecură ani îndelungați, de când dânsa nu se mai ivi în apartamentul lui. Totdeuna i părea un ce dejositor a se duce acolo, unde puteau să intre tot felul de omeni de rënd. O're ce a îndemnat-o acuma să-și invingă ambițiunea și să vină la dânsul?!

De bună sēmă vr'un motiv foarte cumpenitor.

Pote că și dânsa a recunoscut situațiunea în care alunecară și vine a propune vr'un mijloc de mântuință.

Ce femeie bună!

Pe când el medită astfel, ea se apropiă de dânsul și neteđindu-i bărbia, (ceea ce asemenea n'a făcut de mulți ani), i dîse:

— Iubite Găvrilă, am vinit să-ți fac o propunere.

— Propunere?

— Care sigur îți va face și ție plăcere.

— Ca tot ce-mi vine dela tine. E bine, ce?

— Să călătorim în Italia.

Bietul Cucandeu mai că n'remeni când auđi aceste vorbe. Acuma să călătorescă dânsul în Italia, când de zăpăcit nu mai șciea ce să facă? Acuma să-și facă plăceri, când n'avea ce mânca?!

— Ah! femeia acesta nu va deveni nici odată destul de serioasă!

În loc de respuns, el scöse un riset amar.

— Șcii, că mi-ai promis, că vom face o călătorie prin Italia, — adause ea. Acuma ar fi timpul cel mai potrivit.

— Cel mai potrivit!

Putea să fie pentru el satiră mai mușcătore, decât acuma aceste cuvinte?!

O întrebă dară:

— Glumești séu vorbești serios?

— Serios.

— Dar nu șcii nimic din cele ce am pățit?

— Ba șciu.

— Și totuș imi faci asemenea propunere?

— Tocmai pentru aceea ț-o fac. Ești obosit, ai trebuință de distracție; ietă pentru ce ț-ar face bine o călătorie prin Italia tocmai acuma.

— Dar știi că n'am parale.

— Știu.

— De unde se plătesc dară cheltuielile de călătorie?

— D'aice.

Și cu aceste vorbe nevêsta i dete un plic de bancnote! El le luă în mână, le numeră. Erau tocmai două mii de florini.

— De unde ai căpêtat tu banii aceștia? — își întrebă el nevêsta.

— O moștenire de după bunica, ce mi-a sosit tocmai astăzi pe poștă.

— Și tu vrei ca noi să cheltuim banii aceștia făcând o călătorie prin Italia?

— Da.

— N'ar fi mai bine, ca să plătim ceva din datorile noastre și să cumpărăm ceva de folos?

— Pentru mine sănêtatea ta e mai prețioasă decât ori ce 'n lume. Sănêtatea ta sdruncinată acuma poțteșce să-ți cauți distracție. Eu dară bucuros dau banii pentru scopul acesta, numai să te pot vedê restaurat. De vei fi deplin sănêtos și linișcit, ne vom rentôrce și-s sigură, că munca ta ne va produce ierăș bunâstarea de demult.

Cucandêu își privi uimit soția. Și privind-o, i părea că vede înainte-și un ânger coborît din ceru. Atâta iubire, atâta jertfă pe cine n'ar fi emoționat!?

— Ânger! — esclamă dênșul și o îmbrățișă ferbinte.

A două di dênșii, fără să dea de șcire nimenuia, plecară în Italia.

*

Călêtoria în Italia dură un timp mai îndelungat, decât cum își întipui bărbatul fericit. Dar timpul trecea iute, căci plăcerile se perêndau în fie-care di ca și colorile unui caleidoscop.

Dela o vreme însă el băgă de sêmă, că cheltuielile se fac în măsură mult mai mare, decât ca suma adusă de nevêstă sa să pôtă ajunge încă mult timp.

El împărtăși acêsta și ei, dar ea — căci ea ducea deja și cassa — i respunse arêtându-i o nouă sumă de bani, ce a căpêtat de acasă.

Cucandêu se miră, cum a devenit muierea lui de odată așa bogată? Dar nu scrută, că de unde, ci numai se bucură.

Așă trăiră ei vr'o trei luni.

Odată rentorcêndu-se el singur acasă dela un prieten, găsi pe mesă următôrea scrisóre:

„Gavrilă,

„Te-am înșelat. Ț-am pêtat onôrea, ț-am jefuit averea. Am fost ingrâtă. Nu mai sânt vrednică să fiu a ta.

„Adio pe vecie! Și iertă pe nefericita-ți

Elvira!“

Bietul Cucandêu incremeni. Nevêsta lui, femeia fără sêmên, ângerul căcut din cer, să-l fi înșelat!

Grozav!

În momentul prim nu șeiea ce să facă. Dar când servitorul din otel i presintă o socotêlă neplătîtă, se trezi.

Neavênd bani, își vëndu iute tôte efectele, orologiul, ânelele și plăi. Apoi cu inimă sdruncinată se rentôrse acasă 'n satul lui.

Sosit, îl așteptă o surprindere mare. Ușa cancelăriei sale eră lipită cu o mulțime de proteste pentru polițe, a căror termin espiră în timpul când el își făcu plăceri prin frumôsa Italie.

Se miră fôrte, căci el nu-și aducea amintire să fi subscris decât o singură poliță, al cărei termin însă încă n'a espirat.

Le studiă mai de aprôpe. Tot nume cu cari n'avu nici o legătură de afaceri. Și ce sume! Însipăimântător! Cum le adause cu graba, se urcară peste dece mii de florini. Perii i se sculară în vârful capului.

— Aice s'ascunde o mare mișelie, — gândiă dênșul. Cineva mi-a falsificat subscrierea.

Numai decât se duse la tribunal să afle adevêrul. I se aretară polițele. Privi subscrierile lui. Tôte erau false. Cunoscû chiar scrisôrea. Eră a — nevêstei sale.

Nefericitul Cucandêu gândiă ca să 'nvêrteșce lumea cu el, ochii i se paingenară și trebui să se rașme de părete, ca să nu cađă la pământ.

Dar nu grăi nici un cuvênt. Se 'ntări iute. Se urcă în trasură și se duse acasă.

Acolo se 'ncuiă și peste puțin servitorii auđiră o pușcătură din odaie.

Sparseră ușa, intrară și găsiră pe stăpânul lor, rostogolit în sângele seu cald, mort, mai ținênd în mână un revolver...

Atunci pentru prima ôră vorbi lumea fără batjocură de — bărbatul nevêstei frumôse.

Iosif Vulcan.

A m i n t i r e .

rai în doliu când, dulce ânger,
 Ântăia dată te-am întâlnit.
 Pe fruntea-ți albă nenorocirea,
 De care nimeni nu e scutit,
 Lăsase vêlu-i cernit, de jale,
 Ca nori o pată p'un câmp verđit.

În giuru-ți totul eră 'n durere!
 Natura 'ntrêgă simpatisă
 Cu tine: unda Moldovi 'n vale
 Gemea cu vântul ce-o turbură,
 Ieră echoul printre coline
 Plânsul lor jalnic îl repetă.

Zimbit-ai însă, și-asta zimbre
 Goni din giuru-ți jalnicii nori,
 Cum faptul diiei alungă nôptea
 Vestind naturei albele zori,
 Ce fac să ridă, în ochi cu lacrimi,
 Ale câmpiei fragede flori.

Atunci durerea-ți trecu în sinu-mi:
 Șciam că n'aveam mult timp s'admir
 Privirea cea mai pêtrunđetóre,
 Chipu-ți mai dulce ca un delir
 De fericire, nici s'aud glasu-ți
 Mai blând c'al serei duios zefir.

Ađi, când mai mare este durerea,
 Care în peptu-mi s'a încuibat,
 Trimite-mi vêlu-ți cernit de doliu.
 Sê-l port pe sinu-mi nemângăiat,
 Căci al meu suflet e plin de jale,
 De când de tine m'am depărtat.

Iuliu I. Roșca.

Insemnătatea igienei.

De ore ce igiena cuprinde în sine învățătura pentru susținerea sănătății — la Greci veghia Hygea, feta zeului Esculap asupra sănătății — și prin acesta pentru lungirea vieții, de aceea este necesar ca fie-care om să aibă cunoștința macar numai despre cele mai elementari principii ale acestui studiu. Acesta trebuie să devină obiectul învățătorei publice așa ca deja pruncii din școlă, ier în locul prim partea femeiescă, care este și va fi contingentul de mame al generațiunii viitoare, să-și agonisescă cunoștințe despre condițiunile sănătății, ca despre cel mai scump bun pământesc și să nvețe cum să se ferescă de morb, ca de amăritorul și conturbătorul vieții.

Cu bucurie privim la mișcările ce se fac în favorea igienei. Se țin prelegeri publice, diarele își deschid colonele sale, ier statele civilizate se ngrigesc — în privința de a se lăși cunoștințele igienice. În Buda-pesta mai dila trecute s'a adresat societatea medicilor într'un memorand către regim, cerend ca igiena să se introducă ca studiu obligat în toate școlele. Fiind că opiniunea publică e favoritoare acestui studiu, de aceea putem aștepta că se va și nroduce. Bine va și fi! Mai bine de cât a intabulă mintea sërmanilor prunci pentru mii de cuvinte din limbi străine seu de prin istoria biblică și altele, de cari în viața practică pre puțin dintre ei au folos. Că trebuie să recunoscem, cumcă ori și ce legislațiune sanitară, ori și ce svat provenit macar din cea mai înaltă știință de medicină, remâne totdeauna pe nedeplin esecutată, decât igiena nu află la popor oș-care pricepere generală, care să-l convingă despre salubritatea organizațiunii create pentru realizarea tendințelor igienice și despre nisuințele de ajutor ale medicilor binevoitori.

Pre frumoasă intențiune a avut eruditul nostru bărbat dr. Vasiciu, când a întemeiat foia intitulată „Higiiena și Școlă” pentru popor, care pe de o parte a și conținut instrucțiuni foarte folositoare, însă pe de alta — și acesta nu o pot retăce — a lucrat într'acolo, ca să-și câștige proseliți, cari din vre-o nefericire devenind morboși să se înroleze de pațienți nihilști adeca să desconsidere cu totul pe medic. Să mai adăugem către acesta și impregiurarea, că avend poporul nostru mai tot medici neromâni, din firea lucrurilor urmază, că în dênșii nu-și pre pun încrederea, și decât i și chiamă vre-odată, aceea numai în momentul ultim se n'templă, așa că de odată apare la patul morbosului și medicul trupesc și cel sufletesc. Cel dintâi nu știudecă va mai avé voie să întreprindă ceva pe ruinele vieții pațientului celui numai cu sufletul în oșe, ier cel din urmă firește că-și va puté implini chemarea cu conștiință.

Cu cât un popor e mai primitiv, necivilizat, cu atâta mai puțin șcie de necesitatea consultării medicului. Cred că nu me nșel decât esprim acea opiniune, cumcă bărbații noștri de frunte, și între aceștia fie-mi permis a pronunția în prima linie numele grațiosului meu patron George Mocioni de Foen, preved necesitatea poporului nostru de medici crescuți din sinul lui, și de aceea îndemnă și spriginesc mai bucurosi pe tineri spre acesta carieră. Ier din contra cu cât o țără e mai destăptă și mai puternică, cu atâta mai mult grigeșce de afacerile sanitare și de esecutorii acestora. Anglia pôte servî în acesta privință de model tuturor țerilor. Poporul ei posedé o putere spirituală și materială demnă de admirat, negreșit pentru că nentrerupt a grigit de sănătatea sa și de cultivarea facultăților și energiilor sale. O privire peste istoria acestuia arată evident, cum s'a făcut mare și tare. Poporelul de pe jumătate de ostrov a supus și asimilat șieși Scoția și

Irlandia, ba apoi a bătut și pe superba Francia; a impoporat America de Nord, a făcutu și din Australia să-lăș și a pus mâna sa ferocă pe India. Peste totă marea dominéză drapelul engles. Oceanul, Gibraltarul, Santa Helena, Capul de bună speranță, marea roșie și altele, toate sunt posesiune englesă. Nimene nu se va îndoi, că atari fapte mari s'au putut iesoperă numai pe lângă conservarea deplinei sănătăți, pe lângă ingrigirea de bună starea singurategilor, familiilor și a statului întreg, mai de parte pe lângă străduința înțeleptă de a spori genul prin generațiune sănătôsă și multe alte însușiri frumoșe, cari mai toate taie în sfera igienei.

Engleșii în privința morbului mai mult purced după acel principiu, în sensul căruia morburile sunt mai ușore de încungiurat, de cât de tractat, precum afirmă și renumitul igienist german Oesterlen dicend: „Că morbul așa se pôte evita ca fulgerul și focul”. Ei mai bucurosi solvesc medicului tacesa anuală când n'a fost nime morbos în casă-li, de cât la din contra, și anume îl onoreză pentru că li-a cercetat casa, li-a tras atențiunea asupra vr'unei însușiri rele a locuinței, care ar fi putut aduce vr'un scădământ sănătății și asupra altor pericle morbigere.

Venind vorba despre locuințele engleșilor, acestea — mai cu sêmă cele locuite de clasa medie și cea mai înaltă — merită totă recunoștința în privința convenienței practice. Fie-care familie își are casa sa în forma unui mic castel, în care trăieșce în deplină comoditate și negenat de nime; dar și pentru lucrători s'au zidit căși amesurat impregiurărilor destul de suferibile. Firește că în anumite locuri a orașelor mari, unde locul e forte scump, nu se pot nici ei reținé dela zidirea cășilor cât casarneau de mari, cari apoi cuprind în sine numeroșe familii. Dar nu numai locuințele, ci ori și ce doctrină igienică e bine sulevată de către engleși. Bunoră referitor la nutrimént ne convingem pre ușor despre acesta din următorul cas concret. S'a făcut un tunel lung pe sub pământ, la lucrarea căruia la început au fost aplicați lucrători franceși. Aceștia de lucrul cel greu și la loc rău se bolnaviau în numer forte mare, ba unii și muriau. Ce să facă conducătorii lucrărilor? Li s'au imbiat lucrători engleși, pe cari i-au și aplicat. Aceștia își căută de lucru fără macar să se fi bolnavit, necum să fie murit vr'unul. S'a cercat după causă, care s'a și descoperit în nutriméntul corespunđător lucrului greu, adeca engleșii trăiau mai mult cu carne și cu alte mâncări pur nutritore, ier franceșii nu. S'au îndemnat apoi și cești din urmă a trăi cu asemenea cost ca al lucrătorilor engleși — plată aveau de ajuns și pentru acest mod de trăit — și suprinderea, că pe lângă astfel de bucate și franceșii au suportat acest lucru silnic, s'a și ivit. Să vede dar că până și lucrătorul engles șcie cum să grigescă de corpul seu la lucru mai greu ori mai ușor.

Multe instituțiuni igienice ale engleșilor a și produs fructe destul de îmbucurătore pentru ei. Așa de esemplu referitor la orașul London s'au dovedit cu date statistice culesse de dr. Greenhow, cumcă în acest oraș proporțiunea morților din ce în ce se mai amelioréză, măcar că locuitorii din ce în ce se tot mai inmulțesc. Dela anul 1681—1690 când au locuit în London la vr'o 530,000 de suflete, între o mie au murit 42 pe an, de la 1746—1755 fiind 653,000 de locuitori au murit 35 la mie, dela 1846—1855, în care restimp au dominat cholera, pe lângă urecarea numerului locuitorilor la 2.362,000 din o mie numai 25 au murit pe an. Causa mortalității puține să n'o cautăm în impregiurările, că dora în acel oraș ar fi medici mai escelenți, apoteci, spitale mai bune seu că engleșii s'ar cruță dela lucru seu altele de acestea, ci în întregul complecs al jertfelor aduse pe altarul igienei.

Cu acestea sper că putui dovedi în parte însemnătatea igienei, dar sper și aceea că interesarea față de doctrinele ei există și la cetitorii foilor beletristice, cari apoi după puțină grigesc de lățirea cunoștinții și punerii lor în practică.

Igiena modernă ne spune, că pentru cultivarea sănătății este necesar ca tot omul să cunoască influințele și recerințele naturii față cu organismul său, precum e: aerul, apa, pământul, clima, locuințele, îmbrăcămintele, cultivarea corpului împreună cu a vieții mentale-morale și nutrimântul. Intențiunea mea este a me ocupa pe scurt cu fie-care dintre aceste capitule igienice, prin ce să dă ansă la cugetare igienică continuativă asupra fiecărei teme din cestiune. Numai despre nutrimânt, despre care s'au scris deja pe larg în unele rânduri în colónele acestei foi, nu voi tracta; ci mai târziu voi iesc să atrag atențiunea binevoitorului cetitor și asupra unelor datini rele și daunóse sănătății, cari există la poporul nostru și cari trebuiesc stirpitate.

La finea acestui capítulu nu-mi rămâne altă, de cât să cer scuse pentru că în loc de a vorbi tot despre însemnătatea igienei în general, am început a mândri pe engleși, cari însă cu drept merită a fi lăudați, și eu dorind binele națiunii mele, i doresc ca să ajungă la trăinicia și tária ce o posede națiunea englesă. Să ne câștigăm numai cunoștințe largi și putere mare sufletească, că acestea — precum se exprimă Büchner — „au influință întăritóre asupra corpului“.

Dr. George Crainicean.

Trist privese . . .

Trist privesc cum frunza cade
Și cum sbóră 'n rece vânt,
Când se sue când lin scade
Ș'apoi pică p'un mormânt.

Astfel vieța mea se scurge
Când în bine când în réu,
Ași rid vesel mâne-mi plânge
Inima de dorul teu.

Astfel trec plângând sub sóre
Și bătut d'al sorții vânt,
Acuși frunze sburătóre
Vor pică p'al meu mormânt.

George Simu.

Calieul Român.

Cine a cutrierat ulițele din Cernăuți, Iași, Roman etc. a să fi observat o mulțime de bărbați, femei, băieți și copile, toți și tóte în sdrențe, implorând mila trecătorilor. Unii și unele dintr'aceștia șed înaintea bisericelor de ori ce confesiune, rezimându-se fieșce-care cum póte pe bolohani de petre anume aduși de ei, unde sub recitarea rugăciunilor întind mâinile cătră fieșce-care trecător și visitor al bisericelor. Ici colea scapă de milă dela un trecătoriu câte un bănuț, pe care-l rădică acești sdrențuroși cu mare recitare a rugăciunilor, dîcînd în urmă câte un „bogda proste“. Cu cât e de mare sərbătórea, cu atâta mai mulți sdrențuroși se adună naintea bisericelor. Lipsa acestor ómeni ar împușină întru mult caracterul festiv al sərbătórei.

Sambátele i veđi întrând în curțile și coridórele orașenilor cu un murmur de o recitație confusă a rugăciunilor, din care se aude numai: „Dómnne milueșce“, — „să ve fie de sănătate“. De-i unul dintre dênșii mut,

atuncia se aud numai niște esclamațiuni spăiméntátóre. Dară așa unul șcie a se despágubi pentru astă mare lipsă. De regulă el vine cu un par lung în mână, cu care bate necontenit în pământ după fieșce-care esclamațiune.

De-i milos domnul casei și i acasă, se îndepártéză ei îndată după milostenie cu capul plecat și spriginindu-se pe o botă, mormăind ier o rugăciune. Ieră de nu-i nimene acasă, atunci stă réu cu proprietarul ei. După rugăciunea scurtă stă el tăcut, așteptând să se arete cineva din casă. De nu se arată nici acú nime-ne, atunci se apropie el cu devoțiune de ușe și vai, de-i deschisă. Obiectul cel mai de aprópe dispare din casă și tăcut iesă sdrențurosul nostru. De se întemplă însă, că-i incuiată casa seu că cei din casă nu pré au mare plăcere de a se arétá, atunci il veđi ducându-se cu capul în sus mormăind necontenit la blesteme. Și multe dómne de casă, se díce, că cred, că așa un bléstem aduce nefericire în casă.

Îmbrăcămintea lor e proverbială. Ierna i găsești cu un păpuc la un picior și la altul cu o ciobotă ruptă, și améndoué încălțămintele legate încă cu o sdrență. La cap o cușmă vechie și cârpiță în totul, și pe trup un capot cârpiț peste tot cu petece de fel de colóre. Unul dintr'ênșii e olog, altuia e o falcă ruptă, alteia lipseșce o mână, ieră celeilalte améndoué picioarele. Cu mâni se tărăie asta din urmă așa, implorând lumea la milă, dar ea are și cel mai mare noroc. Nu găsești un trecător, care să nu-i dee ceva.

Aceștia-s calicii orașelor din Bucovina și din România.

Și pe la țeră nu lipsesc calicii. Dar ei sânt mai prostuți. Pe când cei din orașe umblă îmbrăcați în sdrențe nemțesci, găsești pe cei de pe la țeră numai în sdrențe țărănești. Aceștia-s deregulă și mai rabiați. Se întemplă adese-ori, că comit crime, și atunci, fiind că justița nu cunoșce nici o deferință de stări, schimbă așa unul vieța sa đilnică cu un institut public, unde n'are mai mult nevoie de a implorá mila trecătorilor. Ací capétá el de mâncat însedar și are pe lângă acesta și un cuartir pré bun pentru dênșul. Se díce, că mulți din aceștia mor apoi iute; neactivitatea și lipsirea cersitóriiei i ucide. Díce đicala vechie:

Calicu-'mpérat s'ajungă,
Cât de mulți bani s'aibă 'n pungă,
El până când nu va cere
Nu mânâncă cu plăcere.

Calicii de pe la țeră se așeză de regulă pe la încruciași de drumuri seu pe delurile drumurilor, cântând cu glasurile cele mai desarmonice vieța vre-unei sante, de regulă a s. Varvare. Aceste cântece le acompianéază câte odată cu vióră, care o cântă cu o rotă, seu cu alte instrumente.

Mai este și o altă speție de calici prin aceste țeri, dar cari nu fraterniséză cu acesta companie plebeiană. Vorbesc de calicii, cari au ajuns la asta prin nebunía lor. Așa se vedea până la anul trecut un cersitor în Cernăuți, care ámblá din casă în casă îmbrăcat într'un capot militáresc, pe care atérnau fel de fel de bumbi, nasturi etc., ca semn de decorații; pe cap purtá de regulă o cușmă militárescă. Acest nenorocit își inchipuiá, că-i un cap încoronat. El umblá pe la case, ca să stringă birurile sale, și plátiá cu grăunțe de popșoiu. Pe alții e veđi cutrierând satele în strai negre ruptóse și cu cilindru turtit pe cap, vorbind la sátenii lătineșce. Ce le mână așa departe, póte ori cine ghici. Dar toți aceștia sânt nebuni, ómeni pacinici, cari molestéză lumea numai din cauza ideelor lor fixe.

Dară să revenim la compania noastră.

T ó m n a .

Aceștia-s deplin sănătoși la minte, capul lor nu usucă nici o idee fixă, ei numai nevoia și miseria cea mai mare. Din neputință a lucra și a munci pentru traiul zilnic ei sunt siliți a cutria stradele, casele și satele și a implora omenimea pentru milă. Nu lenea și rușinea de lucru i ademenește a percurge stradele și drumurile și a se adăposti la intrările bisericilor pentru a implora în public mila omenilor, alipindu-se cu totul de credința în Ddeu. Ori unde stă el, ori unde pășește el, recitarea rugăciunii e mângăierea lui. Nu! rușinea joca un mare rol în lucrările omului și mare nenoroc și mare nevoie trebui să se fi întâmplat, până ce acești sërmani se apucară de mijlocul cel din urmă, adeca de a cerși. Ideia de a cerși, e destul de înspăimântătoare pentru un om și greu se află cineva, care ar cuteza să înfrâne astă spaimă fără multă recutare.

Și se nu credă nimenea, că la omul din starea cea mai josă, la fiul ciobotariului, țeranului, pëcurariului seu al păstoriului a perit ori ce simțimënt nobil, ori ce pudore. Și ciobotariul, pëcurariul, cismariul e însufletit de simțimëntul cel mai mare pentru onore, și dovêdă ni este istoria, care atâta știe a istorisi despre lucruri mari și eroice a meseriașilor din Europa vestică din evul mediu, de acăror putere se înspăimântau chiar domnitorii. Istoriile orașelor industriale din Belgia, Hollandia, Francia, Germânia și Italia sânt pline de renumele meseriașilor, cari deveniseră în timpul cel mai nou basa avuției naționale a respectivelor țeri, și aristocrația ajunsă după perderea drepturilor ei feudale prin aceea, că e onore a poșede numai câmp, dar mult câmp și a purta numai agronomie, puțin de a se desține de țeranul cu o prăjină de câmp, care nici alte idei nu are. Mărimea câmpului difereșce acū numai clasa cea mai innaltă de cea mai josă, odeniôră robă ei. Se înțelege spre orient meseriașul și țeranul e tot mai mult înapoiat în cultură și șciință, până ce în țerile cele mai ostice nici nu mai știe a scrie și a ceti. Un accident nenorocos împreunat cu împregiurarea, că așa unul e fără rude și părinți îl aduce ușor la cerșitorie, unde lipsindu-i alte mijloce de viețuire e silit spre a nu muri de fôme, de a lua bêtiul și a implora mila publică. O ruptură la picior, o bôlă îndelungată, care îl face neapt pentru ocupația de mai nainte și fără de ajutoriu dela consângenii sei îl aruncă nemilostiv pe uliță, unde află, că numai ce i pe densus, e al lui. Dic proverburile româneșci: „N'are în lume sëracul, unde sê-și plece nici capul“. — „Casa sëracului are, tôte ca melcu 'n spinare, își ia ôuele și cuibul“. — „De sërac nici unghii n'are, la vreme de scârpinare“. — „Sërăcia i rôde urechile“. — „Nu vaietă pe sërac, de traistă și de sac“. — Bogatul se scarpină și sëracul socoteșce, că caută sê-i dea“. — „Bogatul greșeșce și sëracul își cere iertăciune“. — „Sëracul n'are nici haină, nici la îmină vr'o taină“. Și totuși dice poporul: „Sëracul, de ce i sërac, că n'are minte în cap“.

Omeni sërmani sânt acești calici, cari împlôră mila lumii și pe lângă acêta tare nenorociți. Nu rideți dar de un cerșitor, care ve împlôră, căci în densus aflați numai pe unul, ce nenorocul i a luat ori ce rađemă de subsistință, și care fără accidentul întâmplat ar fi devenit un membru pôte activ și loial al statului. Nu! dați afară cu dispreț, când calcă el coridorele caselor vôtre, căci aveți naintea vôtă un neputințios, pe care nevoia și miseria l'a alungat până la palatul vostru și i-a luat mângăierea cea din urmă: de a se puté numi un cetățan.

Și astă calicime are dreptul de esistință într'un stat.

Până ce eră sănêtos și avea putere, lucră ea pen-

tru societatea omenescă, care primia cu mulțămire munca ei. Cu același drept, cu care i dicea mai naintea societatea omenescă, statul: „dă-mi mie munca ta“, pôte se dice și ea acū statului: „dă-mi acū cu ce sê trăiesc“. Ea ar cere numai despăgubirea pentru aceea ce a făcut statului. Nu găsim același princip la pensiunile destribuite ampioiaților neputințiosi seu invalidilor militari. Statul este deci îndatorit de a hrăni calicii sei, pe când din altă parte are dreptul și de a sili pe sănêtoșii trêntori la lucru. Cea din urmă o găsim respicată în tôte legislațiunile Europei; în Austria cu legea asupra vagabunților dela 1874.

Și ideia ântăie e realizată în Europa, și mai ales în Viena, Germânia, Francia etc, unde pentru întreținerea calicilor se rêdică palaturi mari și se înființază pe și ce merge feluri de institute de binefacere; dară tare rêu și cu anevoie în România și în Bucovina. Mai ales în Bucovina stau calicii mai rêu ca în secolele trecute, unde au fost ei înzestrați cu ajutorințe și privilegii mari âncă din timpurile cele mai vechi, de și în uricele lor se numiau nu altfel de cât „mișei“. Deja în secolul al XV-lea au fost Românii conșciuți de ideia economică-națională modernă, de întreținerea calicilor pe spesele statului, de și cei mai mulți dintre dênșii au fost străini.

Tôte aceste privilegii încetară cu anecsarea Bucovinei și în locul lor se înființă în Cernăuți pe la începutul secolului acestuia comisiunea așa numită „a săracilor“, care cu mijlocele ei slabe și cu sistemul ei vechiu nu ajunge de loc spre a estermină calicismul crescând din țeră.

Deja Ștefan cel mare a aședat pe calicii Moldoveni în bresle, cu administrația lor proprie, scutindu-i de tôte dările. Aceste bresle își alegeau un staroste, care eră judecătorul lor. Calicimii din Iași dărui Ștefan cel mare matalaua „Calicimea“, care o țineau âncă, după dîsa lui George Asachi, la anul 1845. O numerosă breslă de calici eră și cea din Roman. Urmașii lui Ștefan cel mare cum și metropoliții Moldoveni înzestrară pe calici cu fel de privilegii. Cu mare sântenie țin calicii aceste urici și cu greu se înduplecă ei, sê le arete cuiva. Lui George Asachi i-a succes de abiă cu mare greutate de a copia uricul următor, dat calicilor din Iași de câtră metropolitul George, care-l publicăm aci din curiositate și spre dovêda întreținerii lor din partea statului.

„George cu mila lui Ddeu arhiepiscop și metropolit Sucevii și a tôte Moldo-Vlachia“.

„Facem șcire cu acêta carte a noastră, cui se cade a șci, pentru brêsla de mișei, de acei din Iași, care brêslă este aședată âncă de repausatul Ștefan Vodă cel Bun, cari avênd ei cărți de blâștêm și dela alți arhieperei mai de nainte vreme, asupra cui le ar face suferare, măcar cât de puțin acestor obidnici și neputincioși, cari cu mila creștinilor își petrec ticăloșă vieța lor. Ietă dară am făcut și noi acêta carte de blâștêm asupra cui le ar face învêlueală, zlotăși și pângaci seu alte angării, care sânt pe alți sëraci; și de i-ar învêlui pe dênșii, acêta brêslă neputinciosă, unii ca acești sê fie afurisiți și legați de Domnul Ddeu, și de Maica pré Curată, și de doi-spre-dece Apostoli, și de trei sute opt-spre-dece oteti (părinți), cari au fost în Nichea; și de blagoslovenia noastră ce ne au dat Domnul Ddeu âncă sê fie afurisiți și dați anatemii. Cherul, petrele se putredescă și sê se risipescă, ier trupurile acelora sê stee întregi în veci; parte sê aibă cu Iuda vênđetorul lui Christos și cu proceletul Arie hulitorul și sê cađă pe dênșii cutremurul lui Cain, și sê le fie părăsie ênsăși Maica precista. Ieră cine i-ar ferî și le-ar încungiură casele lor, și întru nimic sê-i învêluească, și mai vêrtos i-ar milui, unii ca acei sê fie iertați și blagosloviți

de Domnul Dzeu și de Maica precista, și de toți sfinții, și de smerenia noastră încă să fie iertați și blagosloviți în veclul acesta și în cel viitor amin. 1723. Martie 22^a. (Calendarul pentru Români pe anul 1845.)

Mai multe mănăstiri erau obligate prin chrisove domnești cum și prin donațiuni particulare de a ține mesă întinsă pentru săraci au în toate zilele au numai la fieșce-care sărbătore seu numai duminecă. Prin mai multe chrisove erau și boerii îndatorii de a susține calicii moșilor lor, cari se aședară cu șatra și bordeiul lor lângă casa boerescă seu mănăstire, spre a fi nutriți de dênșii.

Și acū i găsim constituiți în gremii, cu un staroste în frunte, ce-l aleg ei ênsiși fără să fie ele recunoscute de către guvern. Așa i aflăm constituiți în gremii în Cernăuți, Iași, Roman etc. E interesant de vedut așa un staroste al calicilor, un sdrențuros, plin cu petece pe spinare, cu o botă în mână, în semn de vrednicie, care se primblă fudul în mahalaua calicilor, muștrându-i și povățuindu-i.

Dionisiu D. Olinescu.

Bibliografie.

Încă odată Gramatica limbii rom. de N. Pilția.

La recenziunea gramaticii din titlu, ce o fecem în „Familia” nr. 8—9 a. c., dl autor află de bine a ne răspunde pe lung și larg în nr. 37—39 ai acestuiași diar, nêsuiindu-se a combate, nu chiar toate, dar mai multe din observațiunile noastre. Așa dară o parte a observațiunilor le recunoșce juste și dl P., cealaltă o respinge. Asupra acestei ultime părți sântem drept acea nevoiți a întinde încă odată vorbă.

Dl P. se simte măgulit a fi recenseat prin puținătatea noastră; numai din astă cauză și replică, ier nu spre a arêta, că e în stare a ne răspunde; respică mulțămitele sale pentru recenziune și recunoșce oșecum bunăvoința, cu care acea a fost facută. Ne pare bine de această recunoșcință. Într'adevăr ne-am și adoperat și ne adoperăm totdeauna, pe cât iertă fragilitatea omenescă, a fi în de acestea cât se pôte de obiectivi, a ne ocupa de cauză, ieră nu de personă.

Dsa în reciprocitate încă ne asecură de bunăvoință și obiectivitate din parte-și. Asta însă tot nu-l opreșce de a ne trâmite pe băncile școlarilor, căci cu al nostru „cap de sofist”, cum ne intitulă într'un loc al răspunsului, nu fum în stare a-i înțelege definițiunea propusețiunii contrase (pag. 130, § 91). Norocire încă pentru noi, că dl autor în răspunsul seu ne spune, că la definițiunile dsale noi și „profesorii nu trebuie să ne ținem de buchea cărții, ci să mai completăm seu să mai eschidem ici côlea câte ceva, prin urmare să formulăm regula seu definițiunea după placul nostru și după pulerea intelectuală a școlarilor”. Eh, apoi asta e alt ceva! Cu atare procedură, pe care dsa în răspuns o mai recomandă de câteva ori, scăpăm de pedepsă nemeritată de a merge la etatea-ne cam înaintată pe bancele școlarilor dlui P.; mai bine ne vom face și compune ênsine definițiunea propusețiunii contrase și alte definițiuni, fără a mai avê lipsă de gramatica dsale.

Numai cât la manualul de gramatică a limbii rom. scris de dl P. „pentru școlele secundare” nu de noi cești bêtărani e vorba, ci de învățacei școlari, dintre cari, cum se șcie, numai o parte și încă demulte-ori foarte mică e în stare să învețe regulile și definițiunile inmedial după esplicarea profesorului; cei mai nume-roși le învăță afară de școlă, a casă, din manualele didactice. Ce vor face însă unii ca aceștia cu definițiunea dlui P., că „propusețiunea, care conține o parte,

principală seu secundară odată seu de mai multe ori astfel, încât să se nască dintr'ensele numai o singură propusețiune, se numeșce contrasă”? Apoi în notă, la care ne îndrumă dsa ca să o luăm într'ajutor, ce va să dîcă curioșă esplicare și asemênare, că „la contragere se stringe volumul propusețiunilor, ca și al unui obiect contras, a unei funi de corabie, tot mai tare și se înfătoșeză tot mai scurt și mai mic”? Desfidem pe ori ce erudit imparțial, să afle, decă asemeni definițiuni și esplicări sânt nimerite, bune și luminoșe?

Cu toate aceste prin șirele presinți nu vom nicidecum să ne certăm cu dl P.; vom să-i combatem numai, tot cu bună voință și bună cuviință, asertele din răspuns. Da; pentru că, spre a grăi cu nu șcim care scriitor rom., cêrta este totdeauna vătêmătore pentru toți, combaterea este o ciocnire, care scapêră, luminează, și prin urmare e pentru toți folositoare.

Așa dară, spre a mai petrece puțin la definițiunile pilțiane, atacate în recenziunea noastră, întrebăm: a dîce, că „toțe vorbele seu cuvintele din limba rom. împărțite în deșce clase se numesc părți ale cuvântului seu părți de cuvânt”, nu e această ôre atâta, cât a defini „idem per idem” seu ceva și mai rêu? Miile de cuvinte ale limbii sânt părți ale cuvântului seu părți de cuvânt? De dîcea dl P. „se numesc părți ale vorbirei seu părți ale cuvântării”, noi treceam pe lângă definițiunea dsale mulțămii, fără a-i observă o iotă, fără a-i dîce măcar fă-te încôce. Vorbire seu cuvântare nu e tot una cu vorba seu cuvânt, accepțiunea acestor termini e destul de otărită și sensibilă în limba noastră; și decă une-ori aceste ultime se pun pentru cele d'ântăi (cuvânt de deschidere, cuvânt funebru, am stat cu el de vorbă șcl.), asta se têmplă metaforice, tropice, prin așa numita *synecdoche*, „pars pro toto”, ceea ce ne pare neiertat în definițiuni șciințifice, mai ales gramaticali.

Putin împörtă și puțin ne pasă, că, după cum se scusă dl P., alți gramatici rom. asemenea vor fi diș și vor fi dîcând „cuvintele împărțite în atâte și atâte clase se numesc părți ale cuvântului seu părți de cuvânt”. Necorect vorbiră și vorbesc și unii ca aceștia; deci „et de illis fabula narratur”. Ieră acea, că gramaticii germani nominativul il mai numesc și *Nennfall* și *Werfall*, provine de acolo, că aceste trei numiri acoper și esprim una și aceași idee cum se cade, nici mai mult nici mai puțin. Nu e dară cas analog cu cel românesc, despre care disputăm; așa cât cu mai mult drept i-am puté noi dîce dlui P., că acest exemplu se nimerêșce aici ca nuca în pâriete, decum ne aplică dsa proverbiul acesta la o enunțiaune a noastră, întortocându-ne sensul cuvintelor, cum vom vedé mai jos.

Mai departe dl P. se simte în drept a ne provoca, că decă definițiunea silabei în gramatica dsale este, după noi, pleonastică și totuși neesactă, să-i dăm alta mai corectă, carea de sigur nu va să ste din mai mult de două rânduri. Fie! Poftim însă mai ântăiu silaba dlui Pilția:

Pag. 5 § 8: „O vocală seu un diftong, care pôte stă de sine ca o vocală seu se pôte despărți dintr'un cuvânt, formeză o silabă. O silabă se mai formeză și prin unirea duor vocale seu a unei vocale cu una seu mai multe consonante, cari se pronuncie cu o singură deschidere de gură”. Judece acum ori-cine nepreocupat, decă definițiunea această bipartită nu e pleonastică și totuși neesactă?! Măcar că dl P. avea în apropierea dsale gramatica primului director de pie memorie al gimnasiului brașoven, cărui pôte i-a fost și învățacel și carele nu numai cu mult mai scurt, ci totodată cu mult mai complet și mai esact dîce, că silaba *românescă* e „o vocale plenisună, un diftong, un trif-tong, singure seu combinate cu una ori mai multe con-

sunanti, decât se pronunție cu o scötere de sunet* (Gabr. Munténu Gramat. part. I pag. 3); au puté se traducá respectiva definițiune din citatul de dsa Heyse (Deutsche Schulgramm., ed. 18 pag. 25); au se o imprimute din gramatica dlui Erem. Circa pag. 28; au cîn alți și din alte.

În privința declinațiunii nearticulate dl P. ne spune, că nu din uitare a omisu-o din gramatica dsale, ci pentru că nu recunöșce în limba rom. o declinațiune nearticlată completă, esistând numai pentru vocativul sing. al substantivelor și adjectivelor în *u* terminațiunea *e*, apoi pentru al femininelor *o*; asemenea genit.-dativul sing. în *e* și *i* al femininelor, cum și al posesivelor *mele, tale, sale* îndegetă relațiuni nu de cas, ci de numărul pluralé; a aretă însă, pentru ce limba rom. întrebunțeză atât la pronumele posesive, cât și la substantivele și adjectivele feminine în genit.-dativul sing. formele pluralului nearticlat, este tréba gramaticii istorice.

E bine, fiind că dl autor nici în gramatica sa nici aici nu întră în discuțiuni asupra acestui punct controversabile, ne abținem și noi, chiar și pentru îngustimea spațiului, dela așa ceva. Observăm numai, că nu tóte sînt de a se luá îndată de bani buni, câte juna știință a limbistici și a filologiei comparative a scos, mai ales în privința limbei nöstre, la ivélă. Apoi abstragënd dela tóte acestea, dl P. scrise gramatica limbei rom. după starea actuale a acesteia, ieră nu după evoluțiunile ei istorice, și încă o scrise în usul elevilor gimnasiali. Pe aceștia însă nu șcim decât nu-i va confundá, spunéndu-le, că în deci și sute de exemple ca: *am multămit unei dómne bune, am dat în urma unei vulpi mari, am făcut vizită unei surori a mele* șcl., de și articolul nedefinit arétă singularul ființei respective, totuși formele citatelor substantive, adjective și posesive sînt plurali.

În legătură dl P. ne rógă, ca în privința vocativului substantivelor de ființe animate și a adjectivelor calitative terminate în *u* să-i arétăm *unul*, care nu s'ar fi cuprinđend în gramatica dsale. Apoi deh! frunđărăm de nou prin opul dlui P., dară despre vocativul cestiunat n'aflarăm un cuvîntel leit; măcar că vocative ca: *vere, cumnate, cuscre, înălțate împérate, bune dómne, spurcate drace* și alte asemeni ocurg încă destul de des în limba-ne de ađi. Numai în partea sintactică la pag. 168 § 115 se dice prin trecăt, că relațiunea de casuri se pöte arétă în limba rom. prin terminațiunea proprie a substantivului numai în vocativul sing., care este: *dómne! domno!* De adjectivele respective și peste tot de clasa numelor, cari pot formá acest vocativ, nici vorbă nu se face.

Imperativul negativ încă nu-l uită dl P., ci numai n'află de lipsă a-l pune, „fiind pentru Români forte ușor de format“. Curios temeiu și argument acesta! Pe bazea lui multe de tóte s'ar puté omite, ba pöte nici că am mai avé lipsă de gramatică română. Nu ne mai oprim drept'acea asupra acestui punct, decât pentru a spune dlui autor, că imperativul negativ are, cel puțin în cărțile liturgice și încă și în edițiunile lor mai nöue, formă desclinită și pentru multar: *nu ve închinareți, ve temeți, nu fireți* ș. a. În privința atöror forme cum și cuvinte bune, de și cevași mai obsolete, și vice-versa în privința cuvintelor și formelor străine negeneralisate în limbă-ne, literatorii nöștri ar trebui să credă cu bétrănul Horațiu și să lucre conform acelei credințe, după care adeca (epist. ad Pison.)

„Multa renascentur quae jam cecidere, cadentque
Quae nunc sunt in honore vocabula, si volet usus,
Quem penes arbitrium est et jus et norma loquendi“

Încât pentru ortografia sa, noi chiar l'am lăudat pe dl P., ca pentru una în multe puncte mai bună și mai rațională, decât unele ortografii sau mai bine cografii române moderne. Și decât i-am făcut observațiunea, că dsa foloseșce accentele cam ca în ortografia çipariană, numai nu cu atăta consecință, cu asta am înțeles, că pe când dsa pune accentul ascuțit d. e. pe ocșiönele infinitive: *a lăudă, ședé, iubi* și pe ocșiönele persóne ale imperfectului: *el cãntă, el audíu*, pe atunci omite acel accent la alte forme gramaticali tot așa de ocșiöne; și pe când la pag. VII b. dice, că vocalele *ü* și *z*, decât sînt accentuate séu întonate greu, trebuie să se însemnă cu accentul grăv, scrie totuși: *laudămu, sculămu, lucrămu*, ieră nu: *laudăm* șcl.

În legătură cu modul, cum accentuează și scrie dl autor imperfectele celor patru conjugățiuni, nöue ni se păruse, că dsa forméză imperfectul unor conjugățiuni dela tema, ieră al altor dela infinitivul verbului. Acum ne spune, că se forméză dela trupina presintelui fiecărui verb, ca și în limba latină și elenă. Cu respect la acum numitele limbi clasice, ca limbi așa dicénd de prima generațiune, are drept dl P. În ele se pot încă destinge trupina verbului, trupinele timpurilor și supinului, litera séu sunetul caracteristic al trupinei, vocalele de legătură, sufisele modali și alte elemente formative, cum și fazele și metamorfozele, prin cari acele trecură derivându-se din limba arică primitivă séu sanscrită. Ba și în çisele limbi demulte-ori numai prin conjecture se mai pot stăbili elementele formarie cestiunate, și demulte-ori usul limbei deja în viața acelor limbi sáriá peste asemeni elemente încă esistenți (cfr. *audi-bam, sci-bam, ai-bam* și altele numeroșe de acestea, în loc de *audi-e-bam* etc., la Kühner gramat. l. cea mare, și la mai toți gramaticii lat. moderni.) Românesca din contră, cu surorile sale împreună, este limbă mult mai tocită, de a dōua generațiune; multe din elementele memorate le-a șters cu totul, multe legi ale latinei le-a modificat după geniul séu. Estmod de și în latina putem desclini multe de tóte p. e. în *ama-e-ba-m, doce-e-ba-m* (*ama-bam, doce-bam* etc.), noi ținem a dice cu ilustrul nostru filolog Çipariu și cu cei mai numeroși gramatici ai nöștri de până acum, încă și cu dl Hașdău (Cuvénte d. bētr. II. pag. 162 șcl.), că sufisul formativ al imperfectului român e *am*, care se adauge simplamente la infinitivul scurt séu apocopat al verbului: *laudă-am, ședé-am, băte-am, audí-am* (contras; *laudăm, ședeám, băteám, audíám*.)

Teoria dlui P. dela pag. IX f., că contractiunea lui *e + a* în *é* se pöte face și în imperfectul verbelor de conjug. II și III, unde *e* este întonat și lung, numai după legile latinei pöte fi adevérată și presupune, că *tacém, fac-ém* e din *tac-e-am, fac-e-am* lat. *tace-e-bam, fac-i-e-bam*; dar atunci trebuie în consecință să scrie și la conjug. IV *audi-ém* din *audi-e-am* lat. *audi-e-bam*. Apoi pe aceași pag. not. 1 nu se pöte afirmá, că în *readuc, reasum*, șcl. *e + a* nu se contrage, pentru că *a* este întonat; asta ierăși numai după lătinie stă; în limba nöștră *a* în *asum, aduc* nu e lung, și deci cauza necontragerii pöte fi numai compusețiunea duor cuvinte.

La pag. 42 nr. 2 (nu 3, ca în „Fam.“) numeralul ordinal a *dōuș-decelea* nu e feminin, ci masculin, séu mai bine semifem. și semimasc.; forma regulată și corectă este: *al dōuș-deci-le, a dōuș-deci-a*, ca *al trei-le* și *a trei-a* șcl. Nu negăm, că se aud astăđi și concordări ermafrodite ca: *a dōuș-decilea copilă*; dară detorința gramaticului în de acestea e, după noi, a arétă și recomândá formele mai regulate și mai bune. Asta ne fu intențiunea observării la acest punct, cum și la pag. 69, 8 cu perfectul *d-aiu, ded-eiu, dăd-aiu, det-eiu*, și la alte asemeni.

Mult ne mirăm, că dl P. și după observațiunile din recensiuinea noastră tot mai susține morțiș întări-tura sa *tr(u)* din *intr'ensul*, *dintr'ensul*, *printr'ensul*, di-când, că afirmațiunea noastră, cum că adeca înaintea cestiunatului pronume stau prepusețiunile *intru*, *de-in-tru*, *pe-intru*, numai un laic o pôte crede, deoară *in-tru* n'ar fi figurând în limbă-ne ca prepusețiune ade-vărată, separabilă au neseperabilă. Apoi deh! laicii rom., ba până și băieții rom. o cred acésta, când ca buni creștini în tótă ziua se rógă: „Împérate ceresc mângăitorule, vino și te asedă *intru* noi“; „cred *intru* unul Ddeu (credo in unum Deum), și *intru* Dl nostru I. Cristos, și *intru* Spiritul séu Duchul s., mărturisesc un botez *intru* iertarea păcatelor“; și altele de acestea ne-numerate. Drept ce, începând dela Çipariu (Gram. I p. 367, efr. Cihac Dictionn. d'étymol. daco-rom. I 131), mai că toți gramaticii noștri aduc pe *intru* atât ca pre-pusețiune de sine stătătoare cât și ca compusă cu *de*, *pre*. Peste acea nici nu pricepem, ce hiat vede dl P. în presupunerea dsale cu *in*, *din prin*; căđi au nu di-cem p. e. *din însuși acest lucru, prin acésta*, și alte asemeni, fără ca numitele prepusețiuni terminate în consună se poftescă, din cauza a nu șcim ce hiat, vre-o întăritură.

Cu privire la pronumele posesiv de pers. 3 dl P. đisese, că în locul aceluia se întrebuițeză spre mai mare deosebire *lui*, *ei*, *lor*; noi în recensiuinea ne ado-perarăm a arétă cu vre două exemple, că acea întrebuițare nu șerbeșce nicidecum „spre mai mare deose-bire“ séu lămurire, ci spre întunecarea sensului și neprecisiune, adaugând și regula mai generală, pentru casurile, unde ar fi să se folosescă *séu*, și unde *lui*, *ei*, *lor*. N'am afirmat dară tot acea, ce a đis și dl autor. Ieră observațiunea noastră, că „veđi bine astăđi nici chiar scriitori de frunte nu-și pré fac scrupuli dintru călcarea acestor și altor asemeni legi străvechi ale ro-mânescăi, ce se mai aștepti apoi dela „dii minorum gentium“? astă observațiune a noastră, rugăm pe dl P., să nu-i fie spre supérare. Nu l'am subsumat nici sub „dii maiorum“, nici sub „dii minorum gentium“; il asecurăm despre acésta. Adusem acel citat latin, în-câtva și în grația stilului, și fecem acea observațiune chiar în favorea dsale; căci după ce un us, fie bun fie rău, începe a se încuibă în limbă, gramaticul n'are în-cătrău, trebue să-l suscépă în cartea sa; încumbên-du-i fireșce dătorința de a arétă, care us ar fi după firea limbei mai de preferit, cum đisem și mai sus.

Diferința între relativele *care* și *ce*, că adeca cela s'ar fi referind numai la persóne, ieră cеста numai la lucruri, noi o contestasem. Dl autor se invoieșce cu acésta, în numele Dlui! decă ne mai place a đice: „Tatăl nostru, ce ești în ceriuri“, dar să nu mai com-parăm limba rom. cu cea ungurescă. Ce s'o negăm? Nouă într'adevăr ne place și ne sună bine și cu *ce* ru-găciunea Dlui; strămoșii noștri înainte cu 300 de ani numai cu *ce* o roștiá, precum atestă formulele din 1560, 1580 și 1593, ieră în cea din 1619 stă „cel ce ești în ceriure“ (Hașdeu Cuv. d. bētr. II 413), și în Testamentul nou de A.-Iulia din 1648 „cine ești în ce-riure“. Spre a stabili însă și mai bine nedeosebirea cestiunată între *care* și *ce*, iecă câteva exemple din unii scriitori rom. mai de frunte din seclul de față:

„Muritor, ce vii aice viéța să-ți mai prelungești“.

„Slanicul“ de C. Conachi.

„Care strămoși ai lui đicea și ei c'o șciú
Dela un alt strămoș, ce nu mai este viu“.

Gr. Alesăndrescu „Toporul și pădurea“.

„Tu (Mircea) ce într'acésta nație creștină
Strălucești ca ziua într'a sa lumină“.

„Mircea c. m. și solii“ de Bolintinean.

„Sunt Român dela Carpați
Și-aduc cinci-đeci de bărbați,
Ce sunt gata ca și mine
De-a muri toți pentru tine“.

„Ban. Mărăcină“, cfr. „Ghimiș“ de V. Alecsandri.

Încât pentru aseménarea limbei rom. cu magiara, noi n'am făcut așa ceva, ci numai prin trecăt am aiep-tat la o asemenea nésuintă, ce chiar în respectul rela-tivului se manifestă pe terenul limbei unguresci. Îl în-credințăm însă pe dl P., că ori-când ar recere lămuri-rea cutăror fenomene și legi ale graiului nostru, nu ne vom sfii a recurge, decă ni se va páre consult, chiar și la limba hotentotă și la ori-care alta din lume. Est păcat venial il comit toți limbiștii și filologii de ađi, și încă mai demulte-ori chiar cei mai ilustru.

(Încheierea va urmá.)

Dr. Grigoriu Silași.

Cronică bucureșcénă.

14/26 novembre.

(Laba gâscei. — Arderea tégului Baia. — Amintiri de tot felul.)

. După furtuni și nuori,
Iubito! vine sóre cum după nópte điori . . . *

Acelaș lucru, dar în prosă, ni-l spune și un pro-verb frances: Après la pluie le beau temps. Astfel s'a și întemplat, ceea ce dovedeșce că nu totdéuna, ci nu-mai câte odată, mint și proverbele. „Aerul cald și mândrul sóre“ imprășciând uritul care me cuprinsese în đilele urite ce-avurăm până mai de ună-đi, me in-

* Lăpușeanu, tragedie. Act. V.

demnă să mai es prin lume, să mai cercetez spectaco-lele. D'altmintrelea am și avut pentru ce. Doué pre-miere* într'o săptămână nu e lucru care se vede ade-se-ori. În adevăr, ele n'au avut loc la acelaș teatru, dar pentru asta nu sunt mai puțin premiere. E vorba de „Laba gâscei“ și de „Arderea tégului Baia“.

Cea dintăiu, care s'a jucat joi pe scena Teatrului Național, e tradusă din franțuzeșce după comedia lui Victorien Sardou: „Pâtte de mouche“, chiar de artis-tul care a interpretat rolul principal. Se vede însă, că a interpretă un rol și a *interpretă*, negreșit dintr'o limbă într'alta, o scriere, nu e tot acelaș lucru, căci, după cum s'a vedut joi séra, cineva pôte fi un bun actor, făr' a fi de loc un bun traducător. Și dovedă e că dl Manolescu, actorul cel bun și traducătorul cel rău despre care e vorba, n'a înțeles séu n'a șciut să tra-ducă nici chiar lucrul cel mai de căpetenie: titlul. „Pâtte de mouche“, va să đică *picior de muscă* și Fran-cezii numesc astfel o scrisóre femeieșcă, scrisul femei-

** În limbagiul culiselor se numeșce *premieră*, cea din-tăiu reprezentațiune a unei piese.

lor fiind în general subțiratec, ca un picior de muscă. În adevăr Românii dic: „pare c'au măzgălit *rațele*“, însă de o scriere lăbărtată, neregulată. Deci, „Laba gascei“ e un *non-sens* tot așa de grosolan, ca și „Laba gascei“ după cum toți trecătorii cetiau pe afișe din pricina lipsei unui *d* cum se cade. Asta a și fost cauza, că publicul nu s'a grăbit s'alerge la teatru. Ce vreți! Un titlu atât de nenorocit nu eră făcut să-l atragă.

O! un afiș trebuie să aibă, pentru ca să deștepte curiozitatea, mult mai multă atracțiune de cât însuși spectacolul pe care ni-l anunță, și este o mare artă compunerea unui asemenea afiș. La noi numai regretatul Pascaly posedă talentul acesta pe care chiar la Paris, unde găsim pe artiștii cei mai de spirit, nu-l găsim la nici un regisor. Dufloy, în cartea sa: „Les secrets des coulisses des Théâtres de Paris“, ne spune că, în schimb, regisorii teatrelor din provincie îi posedă în gradul cel mai înalt, și, ca exemplu, povestește că Eugène de Pradel, ilustrul improvizator, sosind la Rochefort, alergă la directorul teatrului, se învoie cu el și se pregătește să deschidă o primă ședință. „Dacă voiți anunța în afiș pe un poet; își dișe impresariul, n'am făcut nimic. Ce-aș pute dar să scornesc ca să atrag atențiunea publicului?“ Și tocmăi când își frecă fruntea, muncindu-se în deșert să găsească ceva, regisorul seu intră ținând în mână o corectură de afiș pe care se citia în litere mari că un

N a i n

provisateur

celebru, sosise în oraș. *Piticul* (pentru că în franțuzește *nain* înseamnă pitic) ațîță curiozitatea și sala se âmpîu de lume. Dar care nu fu mirarea publicului când vădă arătându-se pe scenă în locul unui pitic, un om 'nalt de cinci picioare și șese degete! E de prisos să spunem că Pradel a obținut un adevărat triumf. Cât despre anunțul din afiș, directorul teatrului învinovăți pe tipograf care a făcut o greșelă de ortografie; el însă a făcut în s'era aceea o rețelă minunată.

Dar să venim la premiera noastră.

După cum ați putut pricepe din esplicarea titlului, scrisoarea unei femei e totă piesa. Dl Sardou, unul din cei mai buni scriitori dramatici francezi, cu puterea spiritului seu a reușit să ne țină trei acte în căutarea unei scrisori pe care imprudenta Clarissă o scrisese lui Prosper și pe care trebuia s'o distrugă cu ori-ce preț, pentru a nu căde cumva în mâinile soțului ei, un Muscal gelos ca un Maur. Asta e totă intriga, lucru destul de simplu după cum vedeți, dar ce spirit fin și delicat în această comedie! ce înlănțuire dibace de episoade cari de cari mai interesante! Se cunoșce péna adevăratului măiestru! Ea-i una dintre cele mai bune achizițiuni ale teatrului nostru, și decă traducerea se va revede cu atențiune, ceea ce ar fi pré de dorit, ea va fi una din cele mai prețioase giuvaere ale repertoriului Teatrului Național.

*

A doua premieră „Arderea t'ergului Baia“, ni s'a dat la „Teatrul Dacia“, de trupa d-ei Fani Tardini. Autorul acestei piese, apărută la Iași în 1850 sub titlul: „*Mihul*“, o trăsură din resbelul lui Ștefan cel mare cu Mathia Corvin, dramă originală în trei acte, e Nicolae Istrati care a trăit între anii 1818—1862.

Am puté dar pré bine dișe, în vederea vechimei ei, că reprezentațiunea de a-s'era e o *reprisă*, * dar după cât șciu, această piesă nu s'a jucat până astăzi în București și bine eră decă nu se jucă nici acum. Cu toate aceste ea a obținut la Iași, acum câteva decenii,

* Reluarea unei piese care nu s'a jucat de mai mult timp.

după cum îmi spunea iubitul nostru Millo, un mare susces. Dar succesele din alte vremi, mor mai tóte cu acele vremi. Astfel piesa de care vorbim, cu tot scopul cel frumos pentru care s'a jucat (căci s'a jucat în beneficiul Societății studenților universitari „Unirea“) și cu tóte focurile bengale ce coloriau în roșu s'fârșitul fie-cărui act, spectatorii au fost în pré mic număr și entusiasmul forte potolit. Piesa e în versuri, în versuri albe, ceea ce făcea pe actori să cânte, ier nu să vorbescă; acțiunea lipsește aproape cu desev'ersire, intriga nu există, interesul e mort, limba schimonisită, plină de neologisme, după cum eră la modă pe timpul când trăia autorul. Altfel găsim câteva versuri, câteva idei frumoșe, cum :

Șoltuze, și mișelul devine un erou
Să-și apere când este nev'esta și copiii.
.....
Nu se formeză 'n temniți viteji . . .

și altele pe cari nu le-am putut prinde din causă că ori se perdeau într'un potop de cuvinte zadarnice, ori nu erau bine debitate, căci nu e tocmăi un lucru ușor acela de a dișe bine versurile și putem afirmă, că avem forte pușini, forte pușini actori cari să pótă interpretă mai binișor un rol scris în rënduri măsurate.

E de plâns că la noi actorii, în lipsa unei școle unde să fi putut învăță, nu se ostenesc cătuși de pușin pentru a-și câștigă prin ei ênși cunoștințele de car au atâta nevoie. I vedem interpretând role în versuri fără să aibă chiar cea mai mică ideie de ce va să dișă un vers; cu atât mai mult măsură, repaus, elisiune, etc. De-ací scâlcieturi de versuri ca aceste :

. . . . de-a dreptul peste colini,
în loc de :
. . . . de-a drept peste coline,

și câte înghițituri de silabe, și ce masacrări de versuri! S'ermani autori de piese 'n versuri, cât ve plâng! Sânt sigur că umbra repausatului Istrati a tresărit de necaz pe cea lume!

*

Și trecutul piesei me duse cu gândul la trecutul teatrului unde me aflam. Mi-aduc aminte, că aci unde ați se înalță cochetul hotel numit „Marele hotel Dacia“, odinioară, eram copil p'atunci, se înalță vestitul han diș „Hanul Manuc“. Mi-aduc aminte încă d'acésta întinsă zidire, de formă dreptânghiulară, a cărei parte interioară eră încinsă cu un brău de galerii pe cari se deschideau ușile încăperilor. Curtea, în pantă, eră acoperită de tóte murdăriile din lume, ier în camere domnia o necurățenie proverbială. Zidirea avea două rënduri! Ea serviă de adăpost tuturor grecoțelilor și arnăuților ce viniau pe drumul Giurgiului; tuturor arendașilor și negustorilor ce veniau pe drumul Craiovei din Vlașca și Teleorman. Aci poposiau tóte vestitele căruțe de birje fără arcuri și cu coviltire, tóte postaliónele cari mergeau la ori veniau dela Giurgiu și Craiova. Rëndul întâiu al fațadei principale, care da pe „ulița francesă“ astăzi „strada Carol“ eră ocupată de prăvălii. Tutungerii, pescării orientale, brașovenii, tóte erau aci formând un amestec ciudat de ramuri negustorești și de negustori. Astăzi nu mai e așa! Hidósa și infecta zidire de alta dată, a dat loc unui hotel destul de elegant. Câteva din vechile prăvălii boltite încă există, dar acum sânt curate, spoite, *modernisate*.

Ba de câți-va ani avem aci și o elegantă sală de spectacol: a doua din București, care a avut un trecut destul de frumos. O! prin câte fase n'a trecut

acesta sală dela construirea ei, care s'a făcut din îndemnul cunoscutului artist ambulant I. D. Ionescu! Și câți artiști, séu, mai bine đis, câte curioșități artistice n'am admirat pe scena ei, în vremile pe când Ionescu eră idolul Bucureștilor! În fie-care séră ni se da noii spectacole, și în fie-care săptămână ni se aducea noii artiști. Sala lui Ionescu eră cea mai bine garnisită căci spectacolele lui erau cele mai variate, atrăgătoare, distractive. Dar róta norocului nestatornică e și ómenii mai schimbători la gusturi de cât cerul la fețe! Într'o đii publicul se impușină, sala nu mai eră plină. Lumea se săturase de acest soi de spectacole variate care-istricase gustul de a mai merge la teatru. Și tóte silințele ce-și dede Ionescu se-și readucă spectatorii, tóte afișele sforăitoare cari bâteau la ochi cale de o poștă făgăduind marea cu sarea (dar fără ca 'n realitate se dea ceva) fură 'n deșert. Astfel sala golindu-se din ce în ce, ajunse că odată fu golă de tot și d'ací 'nainte tot așa. Și sërmanul artist perdú nu numai tot ce căștigase în đilete de noroc, dar și ceea ce avusese.

--- Sânt la os! — imi đise când l'am vedúť pentru cea din urmă óră într'o séră din februar anul acesta, în vestibulul teatrului „Dacia“.

Jucă o trupă grécă compusă din artiști de contrabandă. Sala gema de lume. Fiind pré cald, eșisem în vestibul, unde găsii pe Ionescu plângendu-se că nu e incuragiat.

— La teatru românesc nu e nimeni, pe când la parodia asta grécăscă de spectacol, sala e plină. Veđi, brutarii, cárciumarii și simigii țin mai mult la nașionalitatea lor de cât noi la a nóstră!

Acum doi ani micul teatru „Dacia“ a fost întinsul câmp de luptă al lui Pascaly, și nu puțin réu a pricinuit asta Teatrului cel mare, de unde Pascaly eră gonit, căci toți veniau se vedă pe artistul sërman, pe artistul iubit, pe artistul plebeu, și nimeni nu mergea la societarii mândri, la societarii privilegiați, la societarii aristocrați...

Dar contenesce aci cu aceste amintiri cari altfel m'ar duce pré departe.

A. C. Șor.

Reuniunea femeilor române din Brașov.

— Raportul comitetului pe anul 1881/2. —

Comitetul s'a ocupat în ședințele din anul acesta cu agendele preserise în § 14 din statute și în genere se promoveze scopul Reuniunii. Din agendele pertractate și resolve în aceste ședințe are onóre comitetul a relevat următoarele:

1) Comitetul a dat și în anul acesta subvențiuni pentru școlele de fetițe și anume:

a) la școla din Sibiiu . . .	300 fl.
b) » » » Blaș . . .	400 fl.
c) » » » Brașov . . .	800 fl.
d) » » » Cămpeni . . .	50 fl.

în total: 1550 fl.

2) Pentru lucrurile făcute de elevele școlei de fetițe din Brașov la esposițiunea nașională din Sibiiu, Reuniunea a obținut diplomă de recunoștință.

3) Averea Reuniunii s'a administrat în anul acesta prin dómna cassieră Agnes Dușoiu, purtând tóte afacerile cassei în cea mai bună ordine.

Averea Reuniunii a fost în anul trecut 37968 fl. 88 cr.
anul acesta 38567 fl. 49 cr.

se arată prin urmare un sporiu de : 598 fl. 65 cr.

4) S'a dat imprumut veduvei Elena Irimie suma

de 500 fl. cu intabulare asecurată pe realități în valóre de 1300 fl.

5) Datorășul Katzbacher a vendúť o parte din moșia sa, și plătind 5 galb. a remas datorie de 15 galb. intabulată pe partea vendúťă cu preț de 40) fl.

6) În anul acesta s'a arangiat o serată musicală cu loterie și dans. În partea musicală a acelei serate au contribuit dnele: Carolina Lengeru și Maria H. Ciurecu cu un duet, đșóra Sotir cu o piesă de piano, dl Baiulescu cu o piesă pe violină și membrii Reuniunii de cântări cu două coruri. Venitul curat al acestei serate a fost de 215 fl. 90 cr.

7) Comitetul constatând că multe eleve, fiind fórte sêrace, nu-și pot procură materialul necesar pentru lucru de mână, a dispus ca se se dea materialul de lucru, și vendendu-se lucrurile făcute de eleve, după detragegerea banilor dați pentru material, o parte din profit se se pună la fond, ier o parte se se dea elevelor ca remunerațiune. În feul acesta se ajung două scopuri, a) se dá elevelor lipsite de mijlóce materialul necesar pentru lucru, b) se îndemná elevele la lucru și se deprind a-și prețui munca.

8) Se aduce cu plăcere la cunoșcinta onoratei adunări generale, că dl Ioan Dobrean a propus și în anul acesta gratuit caligrafia în clasa a V de fetițe cu o óră pe săptămână. Comitetul propune ca se i-se voteze mulțumită protocolară.

Din tóte aceste se póte vedé că Reuniunea nóstră a desvoltat o frumósă activitate în tóte privințele și comitetului nu-i remâne de cât se ve róge ca se luați acesta Reuniune sub scutul dvóstre cu aceeași bunăvoință și pe viitor, ca și până acum pentru ajungerea innaltului scop, care îl urmărește.

Brașov în 5/17 nov. 1882.

Comitetul
prin
Maria Secărean.

E c h o.

Valórea atestatelor.

— Vrei se intri în serviciu la mine ca bucătărăsă?!

— Da. Sper, că veți fi mulțămită cu mine. Sânt de două-đeci de ani, am servit în cășile cele mai bune și pot se ve arét 26 de atestate escelente.

*

— De câți ani ești, domnișórá?

— Décă ies cu tata, sânt de 18 ani; dar decă și mama se află cu noi, nu sânt decăt de 15.

*

Nevésta cântă la pian:

Ah! de-aș fi o páserea.
Ca se pot sburá departe
Și se ies din țera mea,
Se n'am mult de đensa parte...

Bárbatul: Oh! decă te-ar ascultá Dumneđu!

Literatura si arte.

Călındar glumeț. A eșit de sub tipariu: „*Călındar glumeț*, călındar glumeț pe anul 1883 pentru ómeni serioși compus de Un drăculeț cu pèrul creț“. Acest călındar, cu cuprins de 5 cóle, afară de partea calendaristică, conține o mulțime de istorii glumețe, menunțușuri vesele, poesii amuzante, anecdote și 25 de *ilustrațiuni umoristice*. Prețul unui esemplar e 40 cr. Se află de vendúťare la administrațiunea „Familiei“ în Oradea-mare. Pe poștă mai puține decăt 5 esemplare

nu se trimit. Colectanții primesc dela 10 esemplare unul, al 11-le, gratuit.

✓ **Teatrul Național din București**, precum anunțiarăm, a publicat în vîra trecută conc. s cu două premii, unul de 1400 lei, altul de 1000, pentru cea mai bună piesă originală care i se va prezintă până la 31 oct. Espirînd termenul, comitetul a criticat piesele intrate la concurs. Precum aflăm din „Românul”, nu s'a dat nici un premiu înainte. Premiul al doile (1000 lei) s'a dat dlui Iuliu Roșca, colaboratorul „Familiei”, pentru drama în 5 acte și în versuri: „Fêta dela Cozia”.

Concerte. *La Oravița* Reuniunea română de cîntări și muzică a arangiat în duminica trecută în sala otelului „Cerbul de aur” a doua producțiune pentru anul curent. După esecutarea programei urmă dant. — *La Sibiu* Reuniunea română de cîntări va arangia mâne duminică în 3 decembrie un concert.

Un manuscris român vechiu. În călătoria sa prin Basarabia, dl Gr. Petrovan a găsit în sinul familiei sale materne, o cronică manuscrisă destul de voluminoasă și care cuprinde istoria Romei dela fundațiune până la cădere; istoria imperiului Roman de Orient, a imperiului Bizantin, a imperiului otoman până în secolul al XIV, istoria Evreilor și a Greciei antice. Afară de aceste mai cuprinde o serie de biografii a celor mai iluștri bărbați elini și romani. Nu se știe cine e autorul acestei cronice, de ore ce lipsesc câteva pagini dela început. Stilul se distinge prin simplitatea și frumusețea expresiunilor. Voind să desemne termenul de admirabil, sublim, măreț, dice: mirare de înălțime. Cuvîntul „stil” îl reprezintă prin termenul „stant” etc. Dl Petrovan are intențiunea a oferi Academiei Române cronică împreună cu mai multe cărți vechi românești găsite tot cu acea ocaziune.

✓ **Gramatica francesă** teoretică și practică, după metoda Ollendorf, prelucrată pentru usul Românilor de M. Rudinescu, a eșit la București. Edițiune completă. 1 vol. de peste 400 pag. Lei n. 5.

C e e n o u ?

Hymen. Dl Nicolau Russu, învățător, la 20 nov. ș-a serbat cununia cu domnișora Carolina Comșa, fiica dlui Nicolae Comșa paroc gr. or. în Covasna, Transilvania. — Dl Nic. Petculescu, în duminica trecută ș-a ținut cununia cu domnișora Adela Corchici în Câmpeni.

✓ **Asociațiunea transilvană**, precum aflăm din „Telegr. R.” a devenit proprietăresă de case în Sibiu. Comitetul Asociațiunii a cumpărat conform unui concludus al adunării generale, casele din strada Morii nr. 8, cunoscute sub numirea veche „Leul alb”.

Pete în sôre. În Norvegia se arătă splendide aurore boreale. Pentru a șeptea ôră în anul acesta, ele coincid cu preșința unor pete uriașe pe suprafața sôrelui. Este acum pe sôre o pêtă mai mare de cât pământul, care se pôte vedé cu ochiul liber.

Esercițiul medicinei în Austria. O d-șoră din Praga, care a luat la Zurich diploma de doctor în medicină, a cerut de curênd ministerului instrucțiunii publice din Austria recunôșcerea acelei diplome liberată în străinătate seú, autorisarea d'a fi admisă la esamenele facultății de medicină din Viena. Ministrul instrucțiunii publice și cultelor n'a dat urmare acestei cereri, pretestând că persoanele de secul feminin nu sînt autorizate d'a esercită medicina în Austria.

Regele Omoru. O môrte după care are să se plângă forte mult, este aceea a regelui Omoru, unul din suveranii còstei africane. El avea 706 femei! Ce

de lacrimi a să verse aceste nenorocite vèduve! Fiul cel mai mare al regelui Omoru, care se urcă acum pe tron, pe urmele gloriosului seu părinte, are deja 412... femei. Și când se gândeșce cine-va că în Europa sînt ômeni cari cred că chiar o singură femeie este prè mult!

Necrolog. *Ioan Pinciu* jude regesc la tribunalul din Elisabetopole a repausat la 23 nov. în etate de 58 ani, lăsând în doliu pe consôrta sa Ana, pe fii Ioan, Valeriu, Emiliu, Aurelia, Maria, și Ana.

L o g o g r i f

de Aurelia German.

A, mi, or, de, gu, li, he, ing, res, me, e, do, ca, lo, as, ra, gar, co, la, es, a, co, sar, lin, di, ro, fag, ri, ga, tac, bal.

Din aceste 31 de silabe să se formeze 12 cuvinte ale cãror litere inițiale cetite de sus în jos să deé numele unuia din primii bărbați de litere din timpul renașcerii literaturii nòstre; ier cele finali cetite din jos în sus să deé numele unui renumit istoric român.

Însēmnatatea cuvintelor:

1) Un beliduce Italian. 2) Un riu în Spania. 3) Un titlu de amiciție. 4) Un renumit comandant frances din resbelul franco-teutonic. 5) Un instrument pentru desemn. 6) O abatere dela credință. 7) Întemeiătorul unei cetăți antice. 8) Un lacaș sinistru. 9) O persoană biblică. 10) O insectă stricaciôsă. 11) Un părinte a literaturii. 12) Cel mai necesar instrument pentru economie.

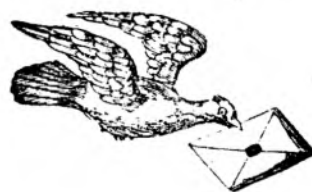
Termenul de deslegare e 14 decembrie. Ca totdeuna, și de astă-dată se va sorti o carte între deslegători.

Deslegarea problemei de șac din nr. 44:

<i>Albul.</i>	<i>Negrul.</i>
1. B 4 — B 5	2. E 8 — B 5
2. E 4 — E 5	2. D 5 — C 4
3. D 3 — C 5	După plac.
4. G 2 — D 5	

Bine a deslegat-o dómna Lucreția de Görög n. de Pap în Orșova care a obținut și premiul.

Poșta Redacțiunii.

Dlui V. C. B. în B. Mulțămită și salutare cordială!

Dlui S. I. în B. A treia se va publică.

Dlui V. B. M. Fabula se va publică în nr. din decembrie al „Ședetorei.”

Dlui dr. I. M. în S. A sosit tocmai în momentul din urmă,

când nu s'a mai putut publică în acest număr. Va urmă în nr. viitor.

Dlui V. R. B. în B. A sosit. Mulțămită. Vom începe-o în nr. viitor.

Călințarul șeptemânei.

Diua sept.	st. v.	st. n.	Numele sântilor și sêrbătorile.	Sôrele resare	Sôrele apune
Duminică	21	3	(+) <i>Intrarea în bis.</i>	7 46	3 53
Luni	22	4	S. Ap. Filimon.	7 47	3 52
Mărți	23	5	Păr. Amfiloche.	7 49	3 52
Mercuri	24	6	PP. Climent și P.	7 50	3 51
Joi	25	7	M. Ecaterina.	7 52	3 51
Vineri	26	8	Cuv. Alipie.	7 53	3 51
Sâmbetă	27	9	M. Iacob Persul.	7 54	3 50

Proprietar, redactor respundător și editor: IOSIF VULCAN.

Cu tipariul lui Eugeniu Hollósy în Oradea-mare. Strada principală nr. 274.